

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 89/2019-30

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 22. januára 2020 v senáte zloženom z predsedu senátu Miroslava Duriša a zo sudcov Ladislava Duditša a Libora Duľu (sudca spravodajca) prerokoval prijatú ústavnú sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátkou JUDr. Annou Lacovou, Pražská 502/4, Košice, vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Košice-okolie v konaní vedenom pod sp. zn. 19 Em 5/2015 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [REDAKOVANÉ] na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Košice-okolie v konaní vedenom pod sp. zn. 19 Em 5/2015 p o r u š e n é b o l o .

2. [REDAKOVANÉ] p r i z n á v a finančné zadosťučinenie v sume 2 500 € (slovom dvetisícpäťsto eur), ktoré mu j e Okresný súd Košice-okolie p o v i n n ý vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

3. Okresný súd Košice-okolie je p o v i n n ý uhradiť [REDAKOVANÉ] trovy konania v sume 519,39 € (slovom päťstodevätnásť eur a tridsaťdeväť centov) na účet jeho právnej zástupkyne advokátky JUDr. Anny Lacovej, Pražská 502/4, Košice, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Vymedzenie napadnutých rozhodnutí a sťažostná argumentácia

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. IV. ÚS 89/2019-23 z 5. novembra 2019 prijal na ďalšie konanie ústavnú sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátkou JUDr. Annou Lacovou, Pražská 502/4, Košice, ktorou namietal porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Košice-okolie (ďalej aj „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 19 Em 5/2015 (ďalej aj „napadnuté konanie“).

2.1 Z obsahu podanej ústavnej sťažnosti vyplýva, že Okresný súd Košice-okolie rozsudkom č. k. 19 P 114/2011-196 z 27. februára 2013 v spojení so svojim doplnčiacim rozsudkom č. k. 19 P 114/2011-253 z 12. marca 2014, v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Košiciach č. k. 8 CoP 244/2014-286 z 30. decembra 2014 rozhodol o úprave styku rodičov s maloletými deťmi. Návrhom doručeným okresnému súdu 14. októbra 2015 sťažovateľ žiadal o výkon predmetných rozhodnutí z dôvodu neplnenia si povinností povinnou stranou, a to matkou maloletých detí.

2.2 Z argumentácie sťažovateľa v podstatnom vyplýva, že „*Od podania návrhu uplynulo 3 a pol roka. Počas celej dlhej doby súd nekonal, bol nečinný a nevykonal žiaden relevantný úkon, ktorým by bránil práva sťažovateľa vo veci styku s deťmi. Sťažovateľ v snahe domôcť sa styku s deťmi inicioval aj rozhodnutie súdu, na základe ktorého by mal možnosť neosobného kontaktu s deťmi prostredníctvom prostriedkov*

elektronickej komunikácie a to aplikácie (internetovej komunikácie so zapnutým zvukom a video kamerou) Skype... Aj keď v danej veci súd po viac ako dvoch rokoch rozhodol neodkladným opatrením sp. zn. 9P/134/2016-188 zo dňa 07.07.2017 v spojení s uznesením Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 8CoP/368/2018-383 zo dňa 28.01.2019, sťažovateľ svoje deti už viac ako 3 roky nevidel a nepočul.“.

V ďalšom sťažovateľ tvrdí, že „... vo svojich podaniach poukázal na ustálenú rozhodovaciu prax súdov, najmä, že právo styku rodiča s dieťaťom vzniká rodičovi, ktorému dieťa nebolo rozhodnutím súdu zverené do osobnej starostlivosti a je špeciálnou zložkou rodičovských práv a povinností. Právo na styk rodiča s maloletými deťmi vyplýva z článku 41 ods. 4 ústavy Slovenskej republiky, ale aj z ustanovení Dohovoru o právach dieťaťa...“.

V závere sťažovateľ skonštatoval, že „... je presvedčený, že jeho kontakt a vzťah s maloletými deťmi sa aj z dôvodu prietáhov v konaní výrazne zhoršil...“.

3. Sťažovateľ v petite podanej ústavnej sťažnosti navrhol, aby ústavný súd nálezom „vyslovil porušenie práva sťažovateľa... na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy SR, postupom Okresného súdu Košice - okolie vo veci sp. zn. 19Em5/2015, priznal finančné zadostučinenie vo výške 5.000.- €, ako morálnu ujmu za porušenie jeho základných práv a za dlhodobý stav právnej neistoty a nemožnosti sa skontaktovať s maloletými deťmi.“. V ďalšom navrhol, aby ústavný súd „uznesením uložil Okresnému súdu Košice - okolie uhradiť... trovy konania vo výške 345,60 € ...“.

II.

Vyjadrenie odporcu a replika sťažovateľa

4. Ústavný súd 14. júna 2019 vyzval predsedníčku okresného súdu, aby sa vyjadrila k podanej ústavnej sťažnosti a aby vyjadrila stanovisko k ústnemu pojednávaniu v predmetnej veci ústavným súdom. V podaní sp. zn. 1 Spr V 231/2019 z 1. júla 2019 doručenom ústavnému súdu 8. júla 2019 predsedníčka okresného súdu poskytla prehľad vo veci vykonaných úkonov, k čomu v podstatnom zhrnula:

„Z prehľadu a priebehu vykonaných úkonov v konaní sp. zn. 19Em/5/2015 bola zistená nečinnosť súdu kde súd nekonal a to v období od mája 2016, kedy bolo súdu doručené podanie oprávneného až do júla 2017, kedy súd požiadal ustanoveného opatrovníka o prešetrenie pomerov v rodine maloletých detí a zároveň od predloženej správy opatrovníka až do apríla 2019, kedy súd vyzval oprávneného, či trvá na návrhu na výkon rozhodnutia. Podotýkam, že uvedená nečinnosť vznikla aj z dôvodov, ktoré sú uvedené v samotnom uznesení zo dňa 21.5.2019 sp. zn. 19Em/5/2015, kedy došlo k zmene exekučného titulu.

Zároveň Vám oznamujem, že tunajší súd neeviduje sťažnosť sťažovateľa na prietahy vo vyššie uvedenom súdnom konaní podaní v zmysle ust. § 62 a nasl. zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch.

V tejto súvislosti si dovoľujem poukázať na skutočnosť, že ústavný súd už- viackrát rozhodol (I. ÚS 613/2014, IV. ÚS 153/03, I. ÚS 33/05), že účelom práva účastníka konania pred všeobecným súdom podať sťažnosť na prietahy v konaní je poskytnutie príležitosti tomuto súdu, aby sám odstránil protiprávny stav zapríčinený porušením základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov. Ústavný súd preto o sťažnosti, ktorou je namietané porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, koná iba za predpokladu, ak sťažovateľ preukáže, že využil možnosť podať sťažnosť na prietahy v súdnom konaní podľa § 62 a nasl. zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o súdoch“), alebo ak sa preukáže, že sťažovateľ túto podmienku nesplnil z dôvodov hodných osobitného zreteľa (uznesenie ÚS SR č. I. ÚS 96/2015-9).

Ústavný súd SR vo svojej judikatúre z ostatného obdobia (napr. uznesenie II. ÚS 783/2016-12 zo dňa 27.10.2016) aj vzhľadom na aktuálnu judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva na požiadavke využitia prostriedkov nápravy v zmysle § 62 a nasl. zákona o súdoch na orgáne štátnej správy dotknutého súdu v zásade už netrvá, ale len v prípadoch, keď dĺžka napadnutého konania v čase doručenia sťažnosti ústavnému súdu je už primá facie zjavne neprimeraná (napr. IV. ÚS 26/2012, IV. ÚS 93/2012), čo mám však za to, že uvedené v konkrétnych okolnostiach o veci sťažovateľa vzhľadom na vyššie uvedený priebeh konania, nemožno bez ďalšieho tvrdiť.“

V závere svojej argumentácie predsedníčka okresného súdu akcentovala, že „... ústavná sťažnosť sťažovateľa nesmeruje proti aktuálnemu, či trvajúcemu stavu nečinnosti súdu, a preto nie je prostriedkom na to, aby sa predišlo zásahu do základných práv, resp. tomu, aby sa v porušovaní týchto práv ďalej nepokračovalo“, a zároveň podotkla, že sťažovateľom požadované finančné zadosťučinenie je neprimerane vysoké. V tejto súvislosti ústavnému súdu navrhla, „... aby v prípade vyslovenia, že právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov a v primeranej lehote porušené bolo, priznal mu nižšie ako žiadané finančné zadosťučinenie.“.

5. Ústavný súd zaslal sťažovateľovi predmetné vyjadrenie okresného súdu na vedomie. Ústavnému súdu bolo 1. augusta 2019 doručené písomné stanovisko právnej zástupkyne sťažovateľa, v ktorom v uviedla, že «Z vyjadrenia Okresného súdu Košice – okolie zo dňa 01.07.2019 vyplýva vedomosť o nečinnosti súdu, potvrdzuje stav nečinnosti a tým aj uznáva porušenie práv sťažovateľa. Z neznámych dôvodov v prehľade vykonaných úkonov súdom je uvedený údaj – „3.5.2017 – súdu doručená žiadosť povinného o rozhodnutie o veci“ ako úkon súdu, pričom na uvedené podanie sťažovateľa súd žiadnym spôsobom nereagoval. V prehľade nie sú ale uvedené ďalšie 3 žiadosti sťažovateľa o rozhodnutie o veci, čo sťažovateľ považuje za alibistický prístup súdu. Súčasne za nenáležitý považuje poukaz súdu na nepodanie sťažnosti sťažovateľom podľa § 62 a nasl. zák. 757/2004 Z.z. o súdoch.

Tvrdenie Okresného súdu Košice – okolie, že súd v danej veci už koná vníma sťažovateľ rozporuplne, keďže Okresný súd Košice – okolie uznesením 19Em/5/2015 zo dňa 21.05.2019 zamietol návrh sťažovateľa pre dôvody, ktoré nastali po podaní návrhu sťažovateľa a nekonania súdom, najmä čiastočnú zmenu exekučného titulu, zmenu právnych predpisov o výkone rozhodnutí vo veciach maloletých a v 13. bode odôvodnenia súd uviedol, že „pre úplnosť súd poznamenáva, že po právoplatnosti tohto uznesenia súd samostatným uznesením začne z úradnej moci konanie o nariadenie výkonu rozhodnutia na základe nového exekučného titulu...“. Sťažovateľ sa rozhodol nepodať proti uvedenému súdnemu rozhodnutiu odvolanie keď z doterajšej súdnej praxe predpokladal, že dĺžka trvania odvolacieho konania by bola neprimerane dlhá oproti dobe do novozahájenia konania o nariadenie výkonu rozhodnutia súdom. Uznesenie Okresného súdu Košice –

okolie sp. zn. 19Em/5/2015zo dňa 21.05.2019 nadobudlo právoplatnosť dňa 21.05.2019, no Okresný súd Košice – okolie aj napriek výslovnému a konkrétnemu oznámeniu svojho ďalšieho postupu v danej veci opätovne nekoná a do dnešného dňa nebolo z úradne moci zahájené konanie a nariadenie výkonu rozhodnutia. Sťažovateľ preto podáva sám opätovne návrh na nariadenie výkonu rozhodnutia.».

K výške požadovaného finančného zadosťučinenia dôvodila tým, že „... porušenie jeho práva je finančne neoceniteľné, keď aj nekonaním súdu sa márne domáha styku so svojimi deťmi, ktoré nevidel a nestretol sa s nimi už viac ako 6 rokov. Matka detí svojvoľným prístupom k plneniu si súdneho rozhodnutia o úprave styku s deťmi vedome znemožňuje sťažovateľovi kontakt s nimi a sťažovateľ na styk s deťmi má len jedinú legitímnu možnosť a to požiadať o výkon rozhodnutia príslušný súd. Len súdom boli štátom zverené procesné prostriedky vytvárať predpoklady pre narovnanie narušených vzťahov medzi rodičmi navzájom a rodičmi a deťmi, vrátane prostriedkov donútenia, ak takéto opatrenie môže viesť k sledovanému cieľu. Ak súd si uvedenú svoju povinnosť neplní, sťažovateľ nemá žiadnu inú možnosť vynútiť si plnenie súdneho rozhodnutia druhým rodičom a je takmer isté, že následky na deťoch vzniknuté aj nečinnosťou súdu, ako napr. syndróm odmietnutého rodiča, nebude mať možnosť ovplyvniť.“.

6. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej aj „zákon o ústavnom súde“) upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich vyjadreniami dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

III.

Relevantná zákonná a medzinárodná právna úprava

7.1 Podľa § 272 ods. 1 zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok účinného do 1. júla 2016 (ďalej len „OSP“) súd je oprávnený nariadiť výkon rozhodnutia na základe a) vykonateľného rozhodnutia súdu.

7.2 Podľa § 272 ods. 3 OSP pred nariadením výkonu rozhodnutia podľa odseku 1 súd písomne vyzve povinného, ktorý sa odmieta podrobiť rozhodnutiu podľa odseku 1, aby sa rozhodnutiu podrobil. V tejto výzve upozorní tiež na následky neplnenia povinností ustanovených v rozhodnutí. Ak sa javí, že účel výzvy možno dosiahnuť pojednávaním, sudca je oprávnený nariadiť pojednávanie a môže naň predvolať povinného, oprávneného, maloleté dieťa, zástupcu príslušného štátneho orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately alebo zástupcu príslušného orgánu obce.

7.3 Podľa § 272 ods. 5 OSP súd je oprávnený pred nariadením výkonu rozhodnutia podľa odseku 1 požiadať príslušný orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, prípadne príslušný orgán obce o poskytnutie súčinnosti pri preverení týchto dôvodov najmä v mieste pobytu dieťaťa alebo mieste, kde sa dieťa zdržiava, v škole alebo u poskytovateľa zdravotnej starostlivosti.

7.4 Podľa § 273 ods. 1 OSP ak výzva súdu podľa § 272 ods. 3 zostane bezvýsledná, súd je oprávnený uložiť povinnému, ktorý neplní dobrovoľne rozhodnutie podľa § 272, pokutu vo výške 200 eur. Pokutu možno uložiť aj opakovane.

7.5 Podľa § 273 ods. 2 OSP ak výzva súdu podľa § 272 ods. 3 zostane bezvýsledná, súd je oprávnený vyzvať príslušný štátny orgán, aby
zastavil výplatu rodičovského príspevku povinnému podľa osobitného predpisu,
zastavil výplatu prídavku na dieťa a príplatku k prídavku na dieťa povinnému podľa osobitného predpisu.

8.1 Podľa § 370 ods. 1 zákona č. 161/2015 Z. z. Civilný mimosporový poriadok účinného od 1. júla 2016 (ďalej len „CMP“) podľa tejto časti sa postupuje pri výkone rozhodnutia, ktorým bola upravená starostlivosť o maloletého, styk s maloletým alebo iná ako peňažitá povinnosť vo vzťahu k maloletému.

8.2 Podľa § 376 ods. 1 CMP ak povinný dobrovoľne nesplní, čo mu ukladá vykonateľný exekučný titul, môže oprávnený podať návrh na nariadenie výkonu rozhodnutia.

8.3 Podľa § 376 ods. 2 CMP súd môže nariadiť výkon rozhodnutia aj bez návrhu.

8.4 Podľa § 376 ods. 3 CMP konanie o výkone neodkladného opatrenia nariadi súd vždy aj bez návrhu.

9.1 Podľa § 379 ods. 1 CMP pred uskutočnením výkonu rozhodnutia môže súd nariadiť pojednávanie a predvolať povinného, oprávneného, maloletého alebo orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately. Na pojednávaní vyzve povinného, aby sa rozhodnutiu podrobil a upozorní tiež na následky neplnenia povinností ustanovených v rozhodnutí.

9.2 Podľa § 379 ods. 2 CMP ak sa javí, že účel pojednávania možno dosiahnuť aj písomnou výzvou, súd vyzve povinného na dobrovoľné plnenie a upozorní ho na následky nesplnenia.

10. Podľa § 380 CMP pred uskutočnením výkonu rozhodnutia môže súd požiadať príslušný orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, prípadne príslušný orgán obce o poskytnutie súčinnosti pri zisťovaní informácií o dôvodoch nepodrobenia sa rozhodnutiu a o poskytnutie súčinnosti pri preverení týchto dôvodov.

11.1 Podľa § 382 ods. 1 CMP ak výzva súdu na dobrovoľné splnenie povinností zostane bezvýsledná, súd môže uložiť povinnému pokutu do výšky 1 000 eur.

11.2 Podľa § 382 ods. 2 CMP pokutu možno uložiť aj opakovane za každé porušenie povinnosti vyplývajúcej z rozhodnutia.

12. Podľa § 383 ods. 1 CMP ak výzva súdu na dobrovoľné splnenie povinnosti zostane bezvýsledná a ak to povaha veci pripúšťa, súd môže rozhodnúť o tom, že príslušný štátny orgán zastaví výplatu

- a) rodičovského príspevku povinnému podľa osobitného predpisu,
- b) prídavku na dieťa a príplatku k prídavku na dieťa povinnému podľa osobitného predpisu.

13. Podľa § 390 CMP súd aj bez návrhu uznesením konanie o výkon rozhodnutia zastaví, ak

- b) exekučný titul bol po nariadení výkonu rozhodnutia zrušený, ak bol exekučný titul zmenený, súd môže pokračovať vo výkone rozhodnutia podľa zmeneného exekučného titulu.

14.1 Podľa čl. 4 zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o rodine“) rodičovské práva a povinnosti patria obom rodičom.

14.2 Podľa čl. 5 zákona o rodine pri určovaní a posudzovaní záujmu maloletého dieťaťa sa zohľadňuje najmä h) podmienky na vytváranie a rozvoj vzťahových väzieb s obidvomi rodičmi, súrodencami a s inými blízkymi osobami.

14.3 Podľa § 24 ods. 5 zákona o rodine súd pri rozhodovaní o zverení maloletého dieťaťa do osobnej starostlivosti jedného z rodičov dbá na právo toho rodiča, ktorému nebude maloleté dieťa zverené do osobnej starostlivosti, na pravidelné informovanie sa o maloletom dieťati. Rodič, ktorému nebolo maloleté dieťa zverené do osobnej starostlivosti, môže sa práva na pravidelné informovanie sa o maloletom dieťati domáhať na súde.

14.4 Podľa § 28 ods. 2 zákona o rodine rodičovské práva a povinnosti majú obaja rodičia. Pri ich výkone sú povinní chrániť záujmy maloletého dieťaťa.

15.1 Podľa čl. 153 ústavy na Slovenskú republiku prechádzajú práva a povinnosti z medzinárodných zmlúv, ktorými je Česká a Slovenská Federatívna Republika viazaná, a to v rozsahu ustanovenom ústavným zákonom Českej a Slovenskej Federatívnej Republiky alebo v rozsahu dohodnutom medzi Slovenskou republikou a Českou republikou.

15.2 Podľa čl. 154c ods. 1 ústavy medzinárodné zmluvy o ľudských právach a základných slobodách, ktoré Slovenská republika ratifikovala a boli vyhlásené spôsobom ustanoveným zákonom pred nadobudnutím účinnosti tohto ústavného zákona, sú súčasťou jej právneho poriadku a majú prednosť pred zákonom, ak zabezpečujú väčší rozsah ústavných práv a slobôd.

15.3 Dohovor o právach dieťaťa z 20. novembra 1959 sa stal súčasťou právneho poriadku Českej a Slovenskej Federatívnej Republiky nadobudnutím platnosti v súlade so svojím čl. 49 ods. 2 dňa 6. februára 1991.

16.1 Článok 3 ods. 2 Dohovoru o právach dieťaťa predstavuje záväzok zmluvnej strany Slovenskej republiky, že zabezpečí dieťaťu takú ochranu a starostlivosť, aká je nevyhnutná pre jeho blaho, berúc ohľad na práva a povinnosti jeho rodičov,

zákonných zástupcov alebo iných jednotlivcov právne za neho zodpovedných a robiac pre to všetky potrebné zákonodarné a správne opatrenia.

16.2 Podľa čl. 7 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa každé dieťa je ihneď po narodení zaregistrované a má od narodenia právo na meno, štátnu príslušnosť a podľa možností právo poznať svojich rodičov a právo na ich starostlivosť.

16.3 Podľa čl. 29 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto dohovoru, súhlasia, že výchova dieťaťa musí smerovať k:

c) výchove zameranej na posilňovanie úcty k rodičom dieťaťa, kultúrnej svojbytnosti, jazyku a národným hodnotám krajiny, v ktorej dieťa žije.

IV.

Právomoc ústavného súdu a ústavnoprávne východiská v judikatúre ústavného súdu a Európskeho súdu pre ľudské práva

17. Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon. S účinnosťou od 1. marca 2019 upravuje konanie pred ústavným súdom zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ktorým bol nahradený zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov.

18. Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

19. Podľa § 122 zákona o ústavnom súde ústavnú sťažnosť môže podať osoba, ktorá tvrdí, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené jej základné práva a slobody.

20. Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom.

21. Ústavný súd nie je súčasťou súdnej sústavy a neprislúcha mu právo dozoru nad rozhodovacou činnosťou všeobecných súdov. Do rozhodovacej činnosti súdov je v konaní o sťažnosti podľa čl. 127 ústavy ústavný súd oprávnený zasiahnuť iba vtedy, ak boli ich konaním alebo nadväzujúcim rozhodnutím porušené ústavou zaručené základné práva a slobody sťažovateľa.

22. Prietahy v konaní či nečinnosť orgánu verejnej moci sú ústavným súdom hodnotené ako iný zásah orgánu verejnej moci, ktorý môže byť jedno či viacrázový, protiprávny a zároveň aj protiústavný útok týchto orgánov proti základným ústavou zaručeným právam (slobodám), ktorý v čase rozhodovania ústavného súdu predstavuje trvalé ohrozenie právne existujúceho stavu, a taký útok sám osebe nie je výrazom (výsledkom) riadnej rozhodovacej právomoci týchto orgánov. Z tej fakticity musí preto následne vyplývať, že dôsledkom takého zásahu orgánu verejnej moci nemožno čeliť inak než ústavnou sťažnosťou a na ňu nadväzujúcim nálezom ústavného súdu.

23. Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo porušené základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu podľa týchto troch základných kritérií: zložitnosť veci, správanie účastníka konania a postup súdu (I. ÚS 41/02, III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03, III. ÚS 247/03, IV. ÚS 272/04). Teda záver o tom, či dĺžka konania je ešte primeraná a či už nie je, možno formulovať vždy s ohľadom na faktory, ktorými bolo konanie bezprostredne ovplyvnené, pričom pri posudzovaní dôvodnosti tvrdenia o porušení práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy je nutné ku každej veci pristupovať individuálne a zvažovať, či s ohľadom na okolnosti prípadu ide o prietahy neodôvodnené, t. j. či sú pričítateľné súdu. Toto právo totiž nie je dotknuté, ak sú prietahy spôsobené výlučne konaním účastníka, prípadne ak ide o vec, keď dĺžka konania zodpovedá

jej zložitosti. V takých prípadoch trvanie konania istú dobu spravidla nie je nedôvodné a potreba zásahu ústavného súdu nie je daná.

24. V súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (rozsudok ESLP vo veci Záborský a Šmáriková v. Slovensko, I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02, IV. ÚS 187/07). V nadväznosti na uvedené ústavný súd pri hodnotení okolností tohto prípadu a predovšetkým pri posudzovaní dĺžky konania zhodne s ESLP (napr. rozsudok ESLP vo veci H. v. United Kingdom z 8. 7. 1987) prihliadol aj na povahu konania dotýkajúceho sa ochrany záujmov maloletého dieťaťa a jeho osobného statusu, ktoré si vo všeobecnosti vyžadujú postup súdu s osobitnou starostlivosťou (II. ÚS 33/99, I. ÚS 53/02). Teda ústavný súd, vychádzajúc z povahy predmetu posudzovaného konania, vychádzal aj z úvah spočívajúcich v tom, že rozvíjanie, respektíve obnova vzťahu dotknutého rodiča so svojim dieťaťom, je v súvislosti s uplynulým časom podstatne sťažená (III. ÚS 351/2014) a že špecifickému charakteru konania o výkon rozhodnutia o výchove maloletých detí korešponduje osobitný účel základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ktorým je v danom prípade pružnosť konania garantujúca promptnosť donucovacej moci štátu zabezpečujúcej vynútenie plnenia povinností vyplývajúcich zo súdnych rozhodnutí o výchove maloletých detí a o úprave styku s nimi (III. ÚS 181/2011). Povaha tohto konania preto podmieňovala prísnejšie hodnotenie jeho priebehu ústavným súdom z toho hľadiska, či v ňom došlo nečinnosťou alebo neefektívnou činnosťou k zbytočným prietahom.

25. Zbytočné prietahy v konaní môžu byť zapríčinené nielen samotnou nečinnosťou všeobecného súdu, ale aj jeho neefektívnou činnosťou, teda takým konaním, ktoré nevedie efektívne k odstráneniu právnej neistoty (II. ÚS 32/03, IV. ÚS 267/04, IV. ÚS 182/08). Rovnako tak môže zapríčiniť porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy aj nesprávna činnosť štátneho orgánu (II. ÚS 33/99).

V.

Posúdenie vecí ústavným súdom

V.1 Právna a faktická zložitosť vecí

26.1 Predmetom konania je výkon rozhodnutia o výchove maloletých detí. Ústavný súd je toho názoru, že vec sťažovateľa nemožno hodnotiť po právnej stránke ako zložitú, pretože tento typ konania je regulovaný pomerne podrobnou právnou úpravou, ako aj rezortnou internou inštrukciou a tiež príslušnou judikatúrou. Pokiaľ ide o hľadisko skutkovej zložitosti vecí, ústavný súd je toho názoru, že pri tomto druhu konania treba uznať vzhľadom na jeho charakter určitý stupeň náročnosti z hľadiska potreby dokazovania týkajúceho sa otázky dodržiavania povinností vyplývajúcich zo súdneho rozhodnutia alebo súdom schválenej dohody o výchove maloletých detí a o úprave styku s nimi.

26.2 Judikatúra štrasburských orgánov ochrany práva, aplikujúc kritérium významnosti vecí, z pohľadu sťažovateľa diferencuje posudzovanie primeranosti plynulosti konania do troch skupín v závislosti od potreby rýchlosti rozhodovania. Ide o konania vyžadujúce si a) primeranú rýchlosť, b) osobitnú rýchlosť a c) výnimočnú rýchlosť. V prípade konaní týkajúcich sa rodičovských práv vyžadujú štrasburské orgány ochrany práva od vnútroštátnych súdnych orgánov výnimočnú rýchlosť konania.

26.3 Aj ústavný súd pri posudzovaní konania sťažovateľa vychádzal z kritéria výnimočnej rýchlosti požadovanej v prípadoch konaní o rodičovských právach, medzi ktoré nepochybne patrí aj konanie o výkon rozhodnutia o výchove maloletých detí. Ústavný súd v rámci svojej rozhodovacej činnosti hodnotil a prisúdil význam plynutia lehoty vo vývoji dieťaťa z hľadiska budovania citových väzieb k osobám, v ktorých výchove a starostlivosti sa nachádza, ako aj k osobám, s ktorými je alebo nie je v pravidelnom kontakte (napr. II. ÚS 35/01). Špecifickému charakteru konania o výkon rozhodnutia o výchove maloletých detí korešponduje aj osobitý účel základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ktorým je v danom prípade pružnosť konania garantujúca promptnosť donucovacej moci štátu zabezpečujúcej vynútenie plnenia povinností vyplývajúcich zo súdnych rozhodnutí o výchove maloletých detí a o úprave styku s nimi.

V.2 Správanie účastníka konania

27. Správanie účastníka konania je druhým kritériom pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred súdom došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy. V rámci posúdenia druhého kritéria používaného pre hodnotenie prípadných zbytočných priet'ahov v súdnom konaní ústavný súd nezistil žiadne okolnosti, ktoré by signalizovali nedostatočnú aktivitu či súčinnosť zo strany sťažovateľa ako účastníka konania, čo vylučuje možnosť konštatovania zodpovednosti sťažovateľa za zistené zbytočné priet'ahy posudzovaného konania okresného súdu.

V.3 Postup okresného súdu v napadnutom konaní

28. Tretím hodnotiacim kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, bol postup okresného súdu v napadnutom konaní.

V.3.1 Prehľad vykonaných úkonov okresného súdu

29. Okresný súd vykonal tieto úkony v predmetnom konaní:

- 14. októbra 2015 okresnému súdu doručený návrh sťažovateľa na výkon rozhodnutia o úprave styku s maloletými deťmi,

- 10. novembra 2015 okresný súd uznesením č. k. 19 Em 5/2015-25 z 10. novembra 2015 ustanovil Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Košice, Staničné námestie 9, Košice (ďalej len „úrad“), za opatrovníka pre maloleté deti v konaní a zároveň vyzval povinnú [REDAKOVANÉ], na dobrovoľné plnenie súdneho rozhodnutia a Obecný úrad Valaliky (ďalej len „obec“) a úrad na poskytnutie súčinnosti,

- 11. decembra 2015 – 22. januára 2016 okresnému súdu doručené písomné podania – správy k poskytnutiu žiadanej súčinnosti zo strany obce a úradu,

- 10. mája 2016 okresnému súdu doručené písomné podanie sťažovateľa o neposkytnutí písomných informácií matkou maloletých detí týkajúcich sa ich zdravotného stavu a ostatných mimoriadnych podstatných záležitostí,

- 3. mája 2017 okresnému súdu doručená písomná žiadosť sťažovateľa o rozhodnutie vo veci,

- 11. júla 2017 okresný súd písomne dožiadal úrad o prešetrenie rodinných pomerov v rodine maloletých detí,

- 28. júla 2017 okresnému súdu doručené písomné podanie z úradu o rodinných pomeroch maloletých detí,

- okresný súd uznesením č. k. 9 P 134/2016-188 zo 7. júla 2017 v spojení s uznesením Krajského súdu v Košiciach č. k. 8 CoP 293/2017-255 z 13. novembra 2017 neodkladným opatrením upravil styk sťažovateľa s maloletými deťmi a určil vzájomné povinnosti medzi rodičmi maloletých detí,

- okresný súd uznesením sp. zn. 9 P 134/2016 z 25. júla 2018 v spojení s uznesením Krajského súdu v Košiciach č. k. 8 CoP 368/2018-383 z 28. januára 2019 neodkladným opatrením opätovne upravil styk sťažovateľa s maloletými deťmi a určil vzájomné povinnosti medzi rodičmi maloletých detí,

- 2. apríla 2019 okresný súd vyzval sťažovateľa, aby sa vyjadril, či trvá na podanom návrhu vzhľadom na zmenu úpravy styku s maloletými deťmi neodkladným opatrením nariadeným okresným súdom uznesením sp. zn. 9 P 134/2016 z 25. júla 2018,

- 14. apríla 2019 okresnému súdu doručené elektronické podanie sťažovateľa, ktorým súdu oznámil zotrvanie na podanom návrhu z dôvodu nezrušenia exekučného titulu,

- 21. mája 2019 okresný súd svojím uznesením č. k. 19 Em 5/2015-114 z 21. mája 2019 zamietol návrh sťažovateľa na výkon rozsudku č. k. 19 P 114/2011-196 z 27. februára 2013 v spojení s dopĺňacím rozsudkom okresného súdu č. k. 19 P 114/2011 253 z 12. marca 2014, v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Košiciach č. k. 8 CoP 244/2014-286 z 30. decembra 2014 vo veci úpravy styku s maloletými deťmi.

30. Vychádzajúc z predostretého prehľadu úkonov okresného súdu vo veci a argumentácie sťažovateľa, ústavný súd konštatuje skoro až úplnú pasivitu okresného súdu v napadnutom konaní. Okresný súd sa v podstate počas celého obdobia trvania napadnutého konania obmedzil len za zisťovanie pomerov maloletých detí a na výzvu povinnej na dobrovoľné plnenie povinností vyplývajúcich z exekučného titulu,

ktorým bol v počiatočných fázach konania rozsudok okresného súdu č. k. 19 P 114/2011 196 z 27. februára 2013 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Košiciach č. k. 8 CoP 244/2014-286 z 30. decembra 2014. Tento postup zodpovedal § 272 ods. 3 a 5 OSP, avšak okresný súd pochybil, ak následne nevenoval žiadnu pozornosť plneniu uložených povinností účastníkmi konania. Z obsahu spisu okresného súdu nevyplýva žiadna jeho aktivita smerujúca k použitiu ofenzívnejších prostriedkov donútenia, resp. vynútenia plnenia si povinností ako napr. ukládanie pokút (§ 273 ods. 1 OSP alebo podľa § 273 ods. 2 OSP alebo podľa § 382 ods. 1, 2 CMP alebo § 383 ods. 1 CMP). Svoju nečinnosť okresný súd v napadnutom konaní zavŕšil svojím uznesením č. k. 19 Em 5/2015-114 z 21. mája 2019, ktorým návrh sťažovateľa na výkon rozhodnutia vo veci starostlivosti o maloletých zamietol. Ústavnému súdu nie je už vôbec zrejmé, prečo okresný súd v súvislosti so zmenou úpravy práv a povinností k maloletým deťom dvomi neodkladnými opatreniami (uznesenia okresného súdu č. k. 9 P 134/2016-188 zo 7. júla 2017 a sp. zn. 9 P 134/2016 z 25. júla 2018, bližšie pozri prehľad úkonov okresného súdu vo veci) nevyužil právnu úpravu podľa § 376 ods. 3 CMP [taktiež aj podľa § 390 písm. b) CMP], nekonal z titulu úradnej povinnosti a nezačal konanie o výkon neodkladných opatrení, resp. nezačal tak konať ani v jednom prípade. Namiesto toho sa, naopak, koncentroval na ukončenie napadnutého konania, resp. svojím uznesením rozhodol o zamietnutí návrhu sťažovateľa na výkon rozhodnutia, pričom bolo obsolentným úkonom zo strany okresného súdu sa dopytovať na názor samotného sťažovateľa, keďže podľa § 390 písm. b) v spojení s § 376 ods. 3 CMP mal/mohol pokračovať vo výkone rozhodnutia na podklade nariadených neodkladných opatrení. Teda postup okresného súdu v napadnutom konaní charakterizuje pasivita a nečinnosť, a preto ústavný súd v súlade so svojou judikatúrou konštatuje, že ak nečinnosť súdu charakterizuje konanie ako celok, tak ako je tomu v tomto prípade, nemá význam hodnotiť sporadické úkony súdu (II. ÚS 200/05, I. ÚS 398/08, IV. ÚS 60/09, I. ÚS 76/09, I. ÚS 289/2010), a to o to viac, že okresný súd mal v predmetnej veci postupovať výnimočnou rýchlosťou vzhľadom na jeho predmet (pozri bod 26.2). Situácia sa javí o to závažnejšou, že okresný súd ani po začatí konania pred ústavným súdom, predmetom ktorého je namietané porušenie základného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, nevyužil žiadne z ponúkaných zákonných zmocnení podľa § 376 ods. 2 a 3 v spojení s §

390 písm. b) CMP a nezačal *ex officio* konať vo veci výkonu nariadených neodkladných opatrení o úprave styku rodičov s maloletými deťmi, a pritom svoje uznesenie č. k. 19 Em 5/2015-114 z 21. mája 2019 v bode 13 odôvodnil práve potrebou začatia takéhoto konania.

31. Na záver teda ústavný súd konštatuje, že okresný súd svojou nečinnosťou v napadnutom konaní napriek zrejmej zákonnej úprave vrátane práv deklarovaných zákonom o rodine, ako aj Dohovorom o právach dieťaťa (pozri bod III tohto nálezu) porušil základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy. Porušenie základného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy v konaní s výnimočnou rýchlosťou je o to závažnejšie, že ani začatie konania pred ústavným súdom neprimälo okresný súd k tomu, aby konal *ex officio* podľa už spomenutej zákonnej úpravy. Okresný súd v napadnutom konaní rezignoval úplne nielen na plnenie svojich zákonných povinností, ale aj na ochranu zákonom o rodine a Dohovorom o právach dieťaťa chránených práv nielen vo vzťahu k sťažovateľovi ako ich otcovi, ale aj vo vzťahu k maloletým deťom. V dôsledku uvedeného rozhodol ústavný súd tak, ako to je uvedené v bode 1 výroku tohto nálezu.

VI.

Záver

VI.1 K bodu 1 výroku nálezu

32.1 V zmysle § 133 ods. 1 a 2 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, v náleze uvedie, ktoré základné práva a slobody boli porušené, ktoré ustanovenia ústavy, ústavného zákona alebo medzinárodnej zmluvy boli porušené a akým právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené základné práva a slobody. Ústavný súd zruší rozhodnutie alebo opatrenie, ktorým boli porušené základné práva a slobody sťažovateľa.

32.2 Ústavný súd na základe vykonaného posúdenia (bod V odôvodnenia) dospel k záveru, že postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 19 Em 5/2015 došlo

k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (bod 1 výrokovej časti nálezu).

33.1 V zmysle čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

33.2 Podľa § 133 ods. 1 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie môže a) prikázať, aby ten kto porušil základné práva a slobody sťažovateľa svojou nečinnosťou, vo veci konal.

33.3 Okresný súd svojím uznesením č. k. 19 Em 5/2015-114 z 21. mája 2019 zamietol návrh sťažovateľa na výkon rozsudku č. k. 19 P 114/2011-196 z 27. februára 2013 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Košiciach č. k. 8 CoP 244/2014-286 z 30. decembra 2014 vo veci úpravy styku s maloletými deťmi. V dôsledku tohto rozhodnutia došlo k faktickému ukončeniu napadnutého konania, a preto ústavný súd nevyužil imperatív podľa čl. 127 ods. 2 ústavy v spojení s § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde a neprikázal okresnému súdu v napadnutom konaní konať bez zbytočných prietáhov. Vychádzajúc z právneho názoru ústavného súdu vysloveného v predmetnej veci, však bude povinnosťou okresného súdu konať bezodkladne o sťažovateľom podanom návrhu na výkon ostatného nariadeného neodkladného opatrenia

VI.2 K bodu 2 výroku nálezu

34. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy môže ústavný súd svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie. Sťažovateľ požadoval priznanie finančného zadosťučinenia vo výške 5 000 € „ako morálnu ujmu za porušenie jeho základných práv a za dlhodobý stav právnej neistoty a nemožnosti sa skontaktovať s maloletými deťmi.“. Konanie o výkon rozhodnutia vo veci starostlivosti súdu o maloletých trvalo celkom tri roky a osem mesiacov. Ústavný súd v predmetnej veci priznal sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie vo výške 2 500 €, a to za celú dobu trvania konania o výkon rozhodnutia

vo veci starostlivosti o maloletých, pričom zohľadnil skutočnosť, že ide o konanie s výnimočnou rýchlosťou, v ktorom okresný súd postupoval spôsobom porušujúcim základné právo sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, a to napriek viacerým imperatívom vyplývajúcim z relevantnej zákonnej a medzinárodnej právnej úpravy. Taktiež prihliadol na to, že okresný súd nevyužil žiadne z ponúkaných represívnych opatrení vyplývajúcich zo zákonnej úpravy konania o výkon rozhodnutia vo veciach starostlivosti o maloletých (rozumej oprávnení podľa § 383 CMP, resp. § 273 OSP), a taktiež na to, že rezignoval na plnenie svojich *ex offico* stanovených kompetencií a povinností [rozumej podľa § 376 ods. 2 a 3 v spojení s § 390 písm. b) CMP]. V dôsledku uvedeného rozhodol ústavný súd tak, ako to je uvedené v bode 2 výroku tohto nálezu.

VI.3 K bodu 3 výroku nálezu

35. Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania.

36. Ústavný súd priznal sťažovateľovi trovy konania z dôvodu právneho zastúpenia advokátom pozostávajúce z odmeny advokátky za tri úkony právnej služby vykonané v roku 2019, a to prevzatie a príprava zastupovania, písomné podanie ústavnej sťažnosti ústavnému súdu a písomné vyjadrenie advokátky z 30. júla 2019. Vychádzal pritom z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Podľa § 11 ods. 2 v spojení s § 3 ods. 1 vyhlášky je odmena advokáta (základná tarifa) v konaní pred ústavným súdom za jeden úkon právnej služby vykonaný v roku 2019 1/6 z výpočtového základu zo sumy 980 €, čo činí za jeden úkon právnej služby odmenu v sume 163,33 €, a režijný paušál je v sume 9,80 €, a teda celková súhrnná suma je 519,39 €. Z týchto dôvodov rozhodol ústavný súd tak, ako to je uvedené v bode 3 výroku tohto nálezu.

37. S poukazom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok, sa pod právoplatnosťou rozhodnutia uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumie jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 22. januára 2020

Miroslav Duriš
predseda senátu